20.11.2026
Salmi Olli

FINANSSIALA

Talousvaliokunnalle

E 53/2026 vp
Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n pankkisektorin kilpailukyvystä ja pankkialan sisämarkkinoista

Finanssiala kannattaa Suomen kantoja mutta esittää niihin olennaisia tarkennuksia

- Finanssiala on huolissaan Euroopan pankkisektorin kilpailukyvyn rapautumisesta ja toteaa, että Suomen on kiirehdittävä EU-sääntelyyn ja pankkivalvontaan tarvittavia muutoksia.
- Osalla pankkeja muutokset voivat johtaa joidenkin pääomavaatimusten kevenemiseen, kun sääntelyä yksinkertaistetaan ja riskien useampikertaista laskentaa puretaan. Tämä on perusteltua.
- Suomen tulee ajaa pankkien järjestelmäriskipuskurivaateesta luopumista EU-sääntelyssä. Vaade ei perustu Baselin standardeihin, ja muut olemassa olevat puskurivaateet kattavat jo nyt makrovakausriskejä riittävällä tavalla.
- Ns. O-SII-puskurivaateen ja vastasyklisen puskurivaateen (muuttuvan lisäpääomavaatimuksen) käytön harmonisointi jäsenmaiden välillä on tarpeen.
- Kokonaisriskipainolattian siirtymäsäännökset tulee muuttaa pysyviksi ja sama riskipainokohtelu on tuotava osaksi riskilaskennan standardimenetelmää.
- Euroopan pankkiviranomaiselle (EBA) ja yhteiselle pankkivalvonnalle (SSM/EKP) tulee säätää velvoite ottaa toiminnassaan huomioon EU:n pankkien kilpailukyky ja niiden mahdollisuudet myöntää lainoitusta liiketaloudellisesti kannattavasti.
- Finanssiala yhtyy selvityksessä esitettyyn Suomen kantaan koskien talletussuojaan tehtäviä muutoksia ja painottaa seuraavia seikkoja:
  - talletussuojan tulee perustua tehokkaaseen sijoittajanvastuun toteutumiseen eli pankkiin sijoittaneen tulee kantaa tappiot
  - talletussuojaan tehtävien muutosten ei tule lisätä Suomen ja suomalaisten pankkien vastuuta muiden riskeistä eikä pankkeihin kohdistuvaa maksurasitusta
  - talletussuojajärjestelmän kehittäminen tulee toteuttaa olemassa oleviin rahastoihin kerättyjen varojen puitteissa.

Finanssiala ry (FA) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä, joka käsittelee komission tiedonantoa EU:n pankkisektorin kilpailukyvystä ja pankkialan sisämarkkinoista. FA:n näkemyksen mukaan komission tiedonannossa esitetyt arviot EU:n pankkisektorin keskeisistä ongelmista sekä tarvittavista sääntelymuutoksista ovat pääosin osuvia ja olennaisen tärkeä alku sääntelyn järkiperäistämisessä ja pankkisektorin kilpailukyvyn palauttamisessa. Pankkien kilpailukyvyn edistäminen on olennaista EU:n strategisen resilienssin lisäämiseksi. Eurooppalaiset yritykset ovat jääneet globaaleista kilpailijoistaan jälkeen jo monella toimialalla, ja nyt on pidettävä huoli siitä, että pankkisektori on kilpailukykyinen ja kykenee täysimääräisesti tukemaan EU:n taloutta kansainvälisessä kilpailussa.

FA kannattaa pääosin valtioneuvoston selvityksessä esitettyjä Suomen kantoja mutta toteaa, että liialliseen varovaisuuteen ei ole varaa. Suomi ei saa jäädä

sivustakatsojaksi muiden EU-maiden esittäessä omien pankkisektoriensa kilpailukykyä parantavia uudistuksia. Suomella on oltava omia rohkeita ehdotuksia, jotka parantaisivat suomalaisten pankkien mahdollisuuksia tukea Suomen talouskasvua. FA esittää tässä lausunnossa näitä ehdotuksia.

1 Euroopan kilpailukyvystä täytyy huolehtia tässä ja nyt

EU on menettänyt usealla toimialalla kilpailukykyään 10 viime vuoden aikana. Reagointi on ollut hidasta, vaikka ongelmat on tunnistettu. Myös EU:n pankit kohtaavat aiempaa tiukempaa kilpailua globaalilla tasolla. Niiden mahdollisuuksia pärjätä kilpailussa on heikentänyt se, että EU on keskittynyt rahoitusvakauden edistämiseen laajamittaisella ja yksityiskohtaisella sääntelyllä. Tämä on johtanut ylilyönteihin. FA on tyytyväinen siihen, että ylilyönnit on vihdoin tunnistettu ja myönnetty komission tiedonannossa.

Ylilyöntien myöntäminen ei kuitenkaan yksin riitä. Globaali kilpailu syö eurooppalaista hyvinvointia ja strategista resilienssiä koko ajan enemmän, ja korjaavien toimenpiteiden tarve muuttuu jatkuvasti akuutimmaksi. Tästä syystä FA ei kannata valtioneuvoston selvityksessä esitettyä varovaista etenemistä havaittujen ongelmakohtien korjaamisessa. EU:n pankkien vakavaraisuus- ja likviditeettiasemat ovat vahvat, eikä niiden takia ole tarvetta jarrutella uudistuksissa. On myös syytä huomata, että jos jäljempänä esitetyt FA:n ehdotukset toimeenpannaan, pankkien vakavaraisuus- tai likviditeettiasemat säilyvät edelleen hyvinä.

FA kannattaa nopeaa etenemistä etenkin niissä asioissa, joissa on mm. komission taholta todettu olevan selkeitä muutostarpeita.

2 Järjestelmäriskipuskurivaade tulee poistaa EU-lainsäädännöstä

Ilmeinen esimerkki EU:n kansainväliset standardit ylittävästä ylisääntelystä on pankkien järjestelmäriskipuskurivaade. Tämä vaade tuli poliittisella päätöksellä EU:n lainsäädäntöön neljännen luottolaitosdirektiivin (CRD4) säätämisprosessin lopulla. Vaateesta ei käyty tuolloin – eikä siitä ole käyty myöhemminkään – perusteellista poliittista keskustelua, eikä siitä tehty vaikutusarvioita. Vaateen käyttö eri EU-maissa on osoittautunut pankkien näkökulmasta vaikeasti ennakoitavaksi. Usein on ollut epäselvää, mitä riskejä vaateella on käytännössä tarkoitus kattaa. Lisäksi on jäänyt avoimeksi, onko näitä riskejä katettu jo muilla vaateilla. Vaateen olemassaolo nostaa pankin rahoituskuluja ja sen ennakoimattomuus tuo epävarmuutta. Nämä heijastuvat kielteisesti lainanmyöntöön.

Edellä olevan perusteella FA esittää, että Suomen tulee ajaa järjestelmäriskipuskurivaateen poistamista kokonaan EU:n luottolaitosdirektiivistä (CRD art. 133 ja 134). Vaadetta ei saa yhdistää johonkin toiseen lisäpääomavaateeseen, niin kuin eräiltä tahoilta on esitetty, sillä tämä säilyttäisi epävarmuuteen ja lainanmyöntöön liittyvät ongelmat ennallaan ja voisi jopa pahentaa niitä.

Järjestelmäriskit tulevat huomioiduiksi nykysääntelyssä jo kahden muun lisäpääomavaatimuksen (puskurin) kautta, nimittäin kansallisesti systeemisesti merkittäviä luottolaitoksia varten säädetyllä ns. O-SII-puskurilla sekä vastasyklisellä (muuttuvalla) puskurilla. Näidenkin puskureiden käyttöön liittyy EU:ssa ongelmia,

koska niiden soveltaminen on mennyt yli sen, mikä oli alun perin tarkoitus. Lisäksi niiden käytössä on maakohtaisia eroja. Siksi puskurien käytön edellytyksiä tulisi tarkastella kriittisesti ja lisätä harmonisointia jäsenmaiden välillä. Puskurien koon määrittelyssä tulisi myös ottaa nykyistä paremmin huomioon pankkiunionin kansallisia riskejä vähentävä vaikutus.

3 Pääomavaateiden päällekkäisyydet tulee poistaa

Kun EU:n vakavaraisuuslainsäädäntöä on laadittu, tavoitteena on ollut, että pankkien taseissa oleviin riskeihin varaudutaan joko rajoittamalla riskejä tai varaamalla niitä varten tappioita kattavaa pääomaa. Komission tiedonannossaan tunnistama ongelma on, että uudistuksia on usein tehty tutkimatta, onko katettavaksi säädettävä riski jo katettu aiemmin jollakin toisella vaateella. Tämä on johtanut siihen, että moniin riskeihin on ylivarauduttu eli ne on katettu useammalla kuin yhdellä vaateella. Tämä on heikentänyt EU-pankkien kilpailukykyä suhteessa muilla lainkäyttöalueilla sijaitseviin pankkeihin.

On selvää, että mikäli nyt tavoitteena olevassa pankkien kilpailukyvyn lisäämisessä aiotaan onnistua, edellyttää se ylivarautumisen purkamista. Se voi johtaa pääomavaateiden laskuun osalla pankkeja. Tämä on perusteltua, eikä sitä tule vastustaa. Mikäli sääntelyn uudistamisessa luodaan kokonaan uusia pääomavaateita, ne eivät saa johtaa vaateiden kokonaistason nousuun. On huomattava, että ilman sääntelymuutoksia sisäisiä malleja käyttävien pankkien pääomavaateet tulevat lähivuosina nousemaan.

4 Kokonaisriskipainolattian siirtymäsäännökset tulisi muuttaa pysyviksi ja tuotava osaksi standardimenetelmää

FA esitti ja eduskunta määritti Suomen kannoiksi nk. Basel III -neuvottelujen yhteydessä vuonna 2022 (TaVL 47/2022 vp), että vakavaraisuuslaskennan riskipainokohtelun tulisi huomioida Suomelle tyypilliset vähäriskiset asuntolainat sekä yrityslainoitus investointien turvaamiseksi. Nämä tulivat väliaikaisesti huomioiduiksi EU:n vakavaraisuusasetuksen kolmannen muutosasetuksen (CRR3) yhteydessä säädetyillä ns. kokonaisriskipainolattian (output floor) siirtymäsäännöksillä. FA:n mielestä Suomen tulee nyt pysyä Basel III -sääntelyn aikaisissa neuvottelukannoissa, jotta asunto- ja yrityslainoituksen edellytyksiä saadaan parannettua.

FA esittää Suomen kantaan lisäystä, että vähäriskisiin asuinkiinteistöluottoihin, luottoluokittelemattomiin yritysluottoihin sekä vastapuoliriskiin (SA-CCR) liittyvät siirtymäsäännökset tehdään pysyviksi. Lisäksi sama riskipainokohtelu on tuotava osaksi nykyistä riskiperusteisempaa riskilaskennan standardimenetelmää.

5 Myös valvojan tulee huolehtia EU-pankkien kilpailukyvystä

Sääntelyn uudistaminen kansainvälisesti kilpailukykyiseksi on tärkeää eurooppalaisille pankeille, mutta se ei yksin riitä. Uudistuksen onnistumisen kannalta on olennaista, että lainsäätäjä kiinnittää huomiota myös tapoihin, joilla säännöksiä valvotaan. Komissio tunnistaa tiedonannossaan ongelmaksi riskien välttämisen kulttuurin ja esittää säännösten ylivarovaisesta soveltamisesta luopumista.

Edellä mainittu edellyttää käytännössä mm. sitä, että valvoja ei rankaise pankkia tulkinnoista, jotka valvojan mielestä eivät ole riittävän tiukkoja, tai kohdista valvottavaan hallinnollisesti kohtuuttomasti kuormittavia valvontatoimia. Valvojan tulisi omalta osaltaan myös huolehtia pankkien luotonmyönnön edellytyksistä pidättäytymällä suhteettoman kovista vaateista tai valvontatoimista. Tämän kulttuurimuutoksen saavuttamiseksi lainsäätäjän tulisi FA:n mielestä säätää EU:n pankkiviranomaiselle ja yhteiselle valvontamekanismille (Single Supervisory Mechanism, SSM) velvoite soveltaa säännöksiä tavoilla, jotka turvaavat eurooppalaisten pankkien kilpailukyvyn ja mahdollisuuden myöntää lainoitusta liiketaloudellisesti kannattavasti.

6 Talletussuojakysymyksissä Suomen linja on hyvä

Talousvaliokunta on linjannut aiemmin lausunnossaan (TaVL 10/2023 vp), että talletussuojaa koskevat ehdotukset eivät saa merkitä sitä, että kansallisten talletussuojarahastojen varoja käytettäisiin sellaisten pankkien hyväksi, jotka eivät kykene heikon taloudellisen asemansa vuoksi tai muusta syystä täyttämään tappiontasauspuskureitaan. On nähty lisäksi, että muutosten ei myöskään tule johtaa tilanteeseen, jossa käytännössä toimiakseen ja rahoituksen riittävyyden kannalta talletussuoja edellyttäisi yhteisvastuullista talletussuojajärjestelmää.

FA on vastustanut EU:n talletussuojan uudistamisessa ehdotuksia, joiden keskiössä on ollut sijoittajien vastuun liudentaminen siirtämällä heille kuuluvia tappioita ulkopuolisten tahojen kuten talletussuojarahastojen maksettavaksi (nk. bail-out). Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että näistä moraalikatoa ilmentävistä ja sijoittajanvastuun vastaisista ehdotuksista ollaan luopumassa. Komissiosta saatujen tietojen mukaan tilalle on tulossa ehdotus, jossa kaatuneen pankin kotimaan talletussuojajärjestelmää voidaan tarvittaessa tukea takaisin maksettavilla lainoilla.

FA yhtyy valtioneuvoston selvityksessä esitettyyn näkemykseen koskien talletussuojaan tehtäviä muutoksia. FA pitää välttämättömänä, että talletussuojan käytön edellytyksenä on tehokas sijoittajanvastuun toteutuminen. Järjestelmään tehtävien muutosten ei tule lisätä Suomen ja suomalaisen pankkijärjestelmän vastuuta muiden riskeistä eikä kasvattaa pankkeihin kohdistuvaa maksurasitusta. Talletussuojajärjestelmän kehittäminen tulee toteuttaa olemassa oleviin rahastoihin kerättyjen varojen puitteissa.

FA näkee lisäksi aiheelliseksi kehittää EU:n talletussuojasääntelyä siten, että olemassa olevia talletussuojavaroja voidaan siirtää talletussuojarahastojen välillä siltä osin kuin korvattavia talletuksia siirtyy toisen talletussuojarahaston piiriin.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila